

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10^ο

Τα χωρία που είπαμε από το βιβλίο θα πρέπει να τα γνωρίζετε απέξω, για τις Πανελλήνιες, για πιθανό Β Θέμα Θεωρίας.

Με λίγα λόγια όμως, ακολουθεί η Θεωρία του 10^{ου} Κεφαλαίου :

ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

4) Τα Δημόσια Οικονομικά

Οι δημόσιες δαπάνες και οι διάφορες μορφές φορολογίας έχουν τρεις βασικές επιδράσεις στη λειτουργία της οικονομίας:

- A. Μεταβάλλουν τη κατανομή των παραγωγικών συντελεστών στις διάφορες παραγωγικές δραστηριότητες.
- B. Μεταβάλλουν το επίπεδο της παραγωγής και του εισοδήματος.
- C. Μεταβάλλουν το μέγεθος των επενδύσεων και συνεπώς, το μέγεθος της οικονομίας, με συνέπεια τη μεταβολή του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας.

- I. Τα Δημόσια Έξοδα: Οι δαπάνες του δημοσίου (δημόσια έξοδα) διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες με βάση συγκεκριμένα κριτήρια:

- A. Με κριτήριο τον προσδιορισμό της δαπάνης, έχουμε δαπάνες **για προϊόντα και υπηρεσίες** (αγορά υλικών, ενοίκια κτηρίων, μισθοί δημοσίων υπαλλήλων, επενδυτικές δαπάνες κ.τ.λ.) και δαπάνες όπως είναι οι συντάξεις, τα επιδόματα, οι υποτροφίες κ.τ.λ., οι οποίες ονομάζονται **μεταβιβαστικές πληρωμές**.
- B. Με κριτήριο το σκοπό τους. Δηλαδή, οι δαπάνες κατατάσσονται με βάση το αντικείμενό τους, σε ομοειδείς κατηγορίες. π.χ. οι δαπάνες για τη παιδεία περιλαμβάνουν κατασκευές σχολικών κτηρίων (επένδυση), αμοιβές καθηγητών (υπηρεσία), υποτροφίες (μεταβιβαστική πληρωμή).

- II. Τα έσοδα του Δημοσίου
Οι κυριότερες πηγές εσόδων του δημοσίου είναι οι φόροι και ο δανεισμός (άλλες πηγές είναι τα τέλη, η επιχειρηματική δραστηριότητα κ.τ.λ.)

II. (A) – Φόροι

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΦΟΡΩΝ	Κριτήριο η <u>φορολογική βάση</u> του φόρου	Εισοδήματος: αφορά νοικοκυριά και επιχειρήσεις και υπόκειται σε φοροαπαλλαγές (εκπτώσεις)
		Περιουσίας: αφορά την αξία του συνόλου της περιουσίας
		Δαπάνης: αφορά φόρο που πληρώνεται από το καταναλωτή κατά τη διάρκεια της αγοράς (συμπεριλαμβάνονται και οι δασμοί, δηλαδή οι φόροι επί των εισαγόμενων προϊόντων)
	Κριτήριο η <u>αναλογικότητα</u> η <u>μη</u> του φόρου	Αναλογικός: ο φορολογικός συντελεστής είναι ο ίδιος ανεξάρτητα από το μέγεθος της φορολογικής βάσης
		Προοδευτικός: ο φορολογικός συντελεστής αυξάνεται καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση
		Αντίστροφα προοδευτικός: ο φορολογικός συντελεστής μειώνεται καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση

Οι φόροι εισοδήματος και περιουσίας είναι άμεσοι φόροι, ενώ οι φόροι δαπάνης είναι έμμεσοι φόροι.

II. (B) Δημόσιος Δανεισμός.

Γενικά, δεν είναι χρήσιμος, ο δημόσιος δανεισμός γιατί για να εξοφληθεί πρέπει, λόγω τόκων, το κράτος να εξασφαλίσει περισσότερα έσοδα στο μέλλον. Έχουμε δανεισμό από το εξωτερικό, που σημαίνει δανεισμός σε ξένο νόμισμα, ο οποίος συμφέρει για λόγους εισαγωγής ξένων προϊόντων (κυρίως κεφαλαιουχικών) και εξοφλείται σε συνάλλαγμα (δηλ. στο ξένο νόμισμα που έγινε ο δανεισμός).

Έχουμε, επίσης, δανεισμό από πηγές του εσωτερικού:

1. από τη Κεντρική Τράπεζα (στην ουσία έχουμε αυτοδανεισμό με τη δημιουργία νέου χρήματος),
2. Από τις αποταμιεύσεις του κοινού (με τα ομολογιακά δάνεια) και από τις Εμπορικές Τράπεζες. Υπάρχουν βραχυχρόνια (καταναλωτικά) και μακροχρόνια (επενδυτικά) δάνεια.
3. Κρατικός Προϋπολογισμός

- Ο κρατικός προϋπολογισμός δείχνει την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης και αφορά τις δαπάνες που θα κάνει και τα έσοδα που θα εισπράξει το κράτος κατά τη διάρκεια ενός έτους.
- Ο κρατικός προϋπολογισμός συντάσσεται από το Υπουργείο Οικονομικών (με βάση τη κυβερνητική πολιτική), ψηφίζεται από τη Βουλή και υλοποιείται από τους αρμόδιους φορείς (υπουργεία κ.τ.λ.)

Υπάρχει η εσφαλμένη εντύπωση ότι ο κρατικός προϋπολογισμός πρέπει να είναι πάντοτε ισοσκελισμένος.

Ισοσκελισμένος προϋπολογισμός: Έσοδα = Έξοδα (ή δαπάνες)

Πλεονασματικός προϋπολογισμός: Έσοδα > Έξοδα (ή δαπάνες)

Ελλειμματικός Προϋπολογισμός: Έσοδα < Έξοδα (ή δαπάνες)

Η κατάσταση του προϋπολογισμού εξαρτάται από την οικονομική συγκυρία και την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης. Αν για παράδειγμα, έχουμε ύφεση και ανεργία, τότε οι δαπάνες πρέπει να είναι περισσότερες από τα έσοδα (ελλειμματικός προϋπολογισμός) και να γίνουν επενδύσεις, ώστε να αυξηθεί το εισόδημα και να περιοριστεί η ύφεση. Αντίθετα, σε περιόδους υψηλής απασχόλησης και αύξησης των τιμών για να αποφευχθούν περαιτέρω πληθωριστικές τάσεις ο προϋπολογισμός πρέπει να είναι πλεονασματικός.

Ορισμένες δαπάνες λόγω της φύσης τους δεν είναι εύκολο να περικοπούν (π.χ. δαπάνες παιδείας, υγείας κ.λ.π.), οπότε η πλεονασματικότητα του προϋπολογισμού εξασφαλίζεται με αύξηση των εσόδων.